

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstrijsko-ogerske dežele za vse leto 16 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. za mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr. če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska. Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Frana Kolmana hiši „Gledališka stolba“.

Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Volilna reforma na Českem.

Znano je, da pritožbe avstrijskih Slovanov večinoma izvirajo iz krivičnih volilnih redov l. 1861, kateri so deloma veljavni tudi še dandanes. Vsa državniška karijera „očeta“ februarске ustave, viteza Schmerlinga, je sicer nepretrgana vrsta neuspehov in pored ter daje kaj slabo spričevalo njegove politične previdnosti. Državniške načrtjenosti, ali v jedne zadeve se je sedanji „Lord Ober-richter“ vendar pravim mojstrom; v tem namreč, da je z umetno volilno geometrijo iz naravnih manjšin znal ustvarjati parlamentarne večine, da je za cele generacije umel pačiti javno mnenje ter tako ustanoviti ono čudno bitje, katero se imenuje „avstrijski konstitucionalizem“. Koliko smo mi Slovenci trpeli vsled te sisteme, kaže dovolj jasno gorostasni faktum, da je na Kranjskem 5% nemškega prebivalstva moglo parlamentarno nadvladati 95% zavednih Slovencev. Jednake razmere nahajamo pri Čehih; tudi tu sta s pomočjo krivičnega volilnega reda slabi dve petini Nemcev v deželni zboru oblastno gospodarili nad slovansko večino, katerej vendar po številu in po zgodovinskem pravu pripada prelepa česka dežela.

Naravno tedaj, da se skozi vse parlamentarno življenje naše državne polovice vlačí rudeča nit českih pritožeb proti volilnemu redu. Stvarno in temeljito, z ono plemenito zgovornostjo, katero rodi notranje prepričanje, dokazal je pred mnogimi leti stari Palacky vse krivice deželnega volilnega reda in od tedaj rastle so vse hibe njegove in nedostatnosti do danes. Krivica, katera se godi česku narodu, bila je tako očitna, da je tudi Nemci neso mogli zanikavati, temveč še l. 1878 priznavali so po svojih kolovodjih, da so česke pritožbe opra-

vičene ter da se ima volilni red izdatno predrugačiti. Ali to priznavanje ostalo je theoretično in kakor drugod, pokazala se je nemška psevdoliberalnost tudi tu v vsej svojej nagoti; kljub sladkim besedam nemških govornikov uživali so ti plemeniti značaji prav mirno sad svojih krivic in se šopirili z nadvlado, katera je izvirala vendar le iz krivičnega volilnega reda. Bila je tedaj jedna prvih nalog novega českega deželnega zbora, da se je zopet lotil te zadeve. Pred dobrim tednom stavljal je Lad. Rieger nasvet, naj deželni odbor preiskuje, kako da se ima volilni red predrugačiti z ozirom na uradne statistične date zadnjega ljudskega števljenja in na ustavno ravnopravnost obeh narodov. Sklicevaje se na volilno reformo, vsprijeto v državnem zboru, omenjal je volilno pravo takozvanih „petakarjev“, priporočal razdelitev velikega posestva na krajevne kurije ter utemeljil vse te nasvete v stvarno-zmernem in formalno dovršenem govoru.

Ni dvojbe, da se Nemci v Praškem deželni zboru ne bi mogli a priori protiviti Riegerjevemu predlogu, ako bi se v istini kaj brigali za svobodni razvoj avstrijske ustave. Kajti od leta 1861. zapazujemo vedno, da si na podlagi sedanjega volilnega reda vsako ministerstvo po svoji volji lahko ustanovi večino v Praškej deželni dvorani. Vsako ministerstvo upliva kolikor toliko na veliko posestvo in, kakor hitro si tam pridobi peščico udanih privržencev, je njegova zmaga gotova. Riegerjeva reforma pa bode konec storila temu parlamentarnemu škandalu, da je deželni zastop najvažnejše kronovine popolnem odvisen od ukaza Dunajskih ministrov in že zaradi tega bi ga moral gorko podpirati vsaki politik, kateremu sta napredek in svobodomiselnost več nego prazni frazi, s katerimi se sle-

parijo nevedni in lehkoverni volilci. Ali tudi v narodnem oziru ne bi trpel nemški živelj, ako se namreč njegova korist ne išče v nepostavnej predpravi. Baš s tem, da se veliko posestvo razdeli na več volilnih kurij, bi se za prihodnost odpravila anomalija, da cela mogočna stranka veleposestnikov v deželni zboru nema ne jednega zastopnika. Reforma, kakor jo nasvetuje priznani voditelj českega naroda, ne bode Nemcem vzela nobenega poslanca, marveč bode celo pomnožila krdele njih zastopnikov.

Riegerjev predlog ugaja tedaj načelom ustavnega življenja in vsaj ne nasprotuje narodnim težujam Nemcev na Českem.

Ali kdor pozna etično nprav naših liberalnih Nemcev, znal bode takoj, da se za vse te razloge niti ne zmenijo. Njih domišljavi napuh, njih nenasitna lakomnost jim ne dopušča, da bi kedaj poslušali glas pravice in spravljivosti. Nemški „naprednjaki“ na Českem hočejo petrificirati zastarele krivice; njim ne zadostuje, da se skrbno do pičice varuje njih narodna enakopravnost; — oni zahtevajo za-se nadvlado ter željno pričakujejo, da jim kak prevrat zopet vrne nekdanjo hegenomijo. Zaradi tega glasovali so proti temu, da se Riegerjevi nasveti izročé posebnemu odseku, zaradi tega izjavil je v njih imenu Mefisto nemške stranke, nestrpljivi dr. Herbst, v dotičnej komisiji, da se ne bodejo udeležili odsekovega posvetovanja ter v zbornici z vsemi postavnimi sredstvi se ustavljali nameravane reformi. In ker je liberalna gospoda svoje dni v lasten prid skovala si volilni red, kateri v §. 56. alin. 2. določuje, da se pričeneši od l. 1876 deželni volilni red sme predrugačiti le v navzočnosti $\frac{2}{3}$ poslancev in s privoljenjem $\frac{2}{3}$ navzočnih, je že gotovo,

LISTEK.

Potovanje križem domovine.

(Popisuje Prostoplav Kretanov.)

XXVII.

V Samoboru.

Čarobno je lesketal odsev zlatih solnčnih žarkov v zrcalu bodro-šumeče Save, ko me je drugo jutro nesel lebni brod na desno obrežje. V divnem plesi objemali so se ondu kaj zelenkasti Krkini valovi s prozorno-sinjim Savinim vodovjem, ki blagohotno vzprijeva v svoje krilo mlajšo svojo sestrico, nesoč jo v veličastno počasnem toku doli na jasni iztok, brezkončnemu morju v naročje . . .

In tako sem torej zopet zbežal iz področja nemške kulture, ki ima tu v Brežicah kot v najskrajnejšem dolnje-štajerskem mestu svoj zadnji tabor, ter se vrnil nazaj na tla izključivo slovenske zemlje.

Ondu ob Krkinem izlivu krenil sem po holmu navzgor v — Čatež, prijazno selce na osojnem znožji severnega odrastka Gorjancev. Tu sem obiskal g. župnika Zadnika, ki me je bil vzprijel v običajni svoji „ljubeznivosti“ — patrijarhalčno gostoljubno! — Potem sem si ogledal ondoto cerkev

in šolo, ter sel na voz, ki me je čakal doli ob cesti pred gostilno.

Za Brežicami odpira se nov svet in seljanka ima vse drugačno obličje: Savino porečje, doslej sem doli od Litije mej visokim gorovjem stisneno, začena se širiti že gori pri Krškem in se tukaj na iztočni strani Gorjancev razgrinja v neprezirno ravan, segajočo tja na sever do pod znojža mogotne Ivančice, in proti iztoku doli do Zagreba in od ondod dalje doli v nedozirno sinje obzorje . . . Cesta vije se v smelih ravnih potezah ob senčnatih brdih, zdaj mej plodovitimi njivami, zdaj zopet skozi prijazne vasi . . . Sedečemu ugodno v mehkem vozovem naslonjači bilo mi je oko zamakneno v jasno sliko široke seljanke, da početkoma nesem niti opazil, da imajo tod selske hiše drugačno lice nego pri nas: obojane so namreč s temno-rdečo prstjo in prekrižane po vnanjih stenah z belimi črtami, kar je v senci zelenega ovočja obdaje z neko mehko otožnostjo. In glej — ljudje so tudi drugače oblečeni: po njivah blestele so izmeje rumene pšenice nalik golobicam belo-oblečene žanjice in možje, ki so tu ob cesti orali, imeli so košate platnene bregeše in čez ramo z rdečimi mrežami preprežene torbe: nevedoma torej dospel sem bil mej — brate Hrvate! I no, da! premda sem se bil nakanil potovati le mej slovenskimi mejniki, nadaljeval sem ipak

svoj pot ter po dveurni vožnji dospel v — Samobor!

Ondu sem šel neposredno k svojemu nekdanjemu sošolcu dru. Fr. K—u, ki zdaj čuje nad zdravjem vrlih Samoborčanov. Ker je bil šel mož baš par trenutkov preje naproti nekemu novodošlemu zemljanu, vzprijela me je njegova soproga, krasna in jako ljubeznjiva gospa. In tu sem videl, da na Hrvatskem v občevanji z damami „Umgangssprache“ nema iste veljave nego v Slovincih: konverzacija tekla nama je izključivo v hrvaščini; k večjemu tu in tam upel se je kak neprenesen nemšk izraz. A tu je človeku treba imeti pri rokah vso frazeologijo laskave udvorljivosti, kajti Hrvati so v galanteriji virtuoz, proti katerim smo mi Slovenci pravi barbari, neokretni nalik lipovim svetcem. Kar mi izrazimo s par direktnimi besedami brez vseh okoliščin, o tem ti tak hrvatsk Seladon naprede cele litanije pleonastičnih fraz, zaradi tega Hrvatu nikdar govora ne zmanjka, v tem, ko smo mi Slovenci, zlasti v ženski družini, v kratkem pri kraji s svojo modrostjo. —

Tu je došel moj sošolec ter me z burnim pozdravom rešil iz škipca, v katerega me je bila priškrnila gospa z zvedavim izpraševanjem o našem narodnem gibanju: zdaj je hotela vedeti, kolikrat na teden imamo v Ljubljani slovensko gledališče,

da se Riegerjev predlog parlamentarnim načinom ne bode dal rešiti.

Kateri pot da bodejo ukrenili bratje Čehi usproti nemški rabulistik, do sedaj še ni gotovo. „Narodní Listy“ ogrevajo se za to, da se naj premeni volilni red z navadno večino ali da krona sama oktroira pravičnejši zakon. Ali octroi je v parlamentarnem razvoji zmiraj nevarna anomalija in vrhu tega: — kako poročstvo imamo za to, da se isti octroi z isto formalno pravico hipoma ne odpravi, kakor hitro sedanja sistema pade in protivno ministerstvo do krmila pride?! Bolje bode menda vender le, ako se Čehi zanašajo na svojo vztrajnost in plodunosno delavnost. Če vsa znamenja ne varajo, bliža se neomejeni Herbstov upliv mej Nemci na Českem vender svojemu zatonu. Do potrebnih $\frac{3}{4}$ večine ne manjka Čehom baš dosti glasov in, ako česka večina porabi položaj, ako se zmerno in uspešno poteguje za deželne koristi, ie vender le mogoče in verjetno, da se razmere brez nasilstva toliko predručajijo, da se uresniči srčna želja českega naroda: pravična volilna reforma!

Da se pa tudi mi Slovenci v tej želji strinjamo s svojimi severnimi brati, da jo smatramo kakor lastno domače pitanje, je po vsem naravno. Kajti tudi pri nas imamo jednake razmere in jednake pritožbe; in kar se sedaj godi v Pragi — bode imelo vsekako svoje posledice tudi v belej Ljubljani! —j.—

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 6. avgusta.

Iz **Trsta** se poroča, da je baron Pretis resigniral na svoja mandata v goriškem in isterskem deželnem zboru ter da so se nove volitve razpisale v 14. dan avgusta. — „N. Fr. Pr.“ pa se piše iz Poreča, da se bode ondu ustanovilo veliko ustavoverno politično društvo, katerega glavni namen bode prosvetiti (recte pohujšati) narod, iztrgati ga iz rok klerikalcev, ter pospeševati italijansko kulturo (!) V zadnjo svrhu dajale se bodo podpore, da se v najbolj oddaljeni vasi tužne Istre osnuje italijanska šola. — Torej „italijanski šulverein“!

V **Požunu** se zopet godé protižidovski izgredi. Tajko, ko se je izvedel izrek sodbe v Tisza-Eszlarskej pravdi, začelo se je ljudstvo zbirati ter javno kazati svojo nejevoljo. V petek zvečer zbralo se je posebno mnogo ljudij na promenadi nasproti gledališču, ki so neprestano klicali: „Etjen Istoczy!“ Redarstvo in vojaštvo razgnalo je ljudstvo ter je potisnilo v Blumenthal, kjer je pobilo okna židovskemu kramarju Straussu. Kmalu na to zadoni pet strellov raz grada v znamenje, da izidejo vsi vojaki iz vojašnic, na kar je nastal zopet mir. Ker se je pa še bati izgredov, odredil je mestni

glavar Koszehuba vse potrebne naprave, da se hitro udušé. — „Budap. Corr.“ pravi, da minister notranjih stvari do sedaj ni še dobil, ne pisмено ne telegrafično, kake uloge, apelacije ali vprašanja od strani podžupana Szabolskega komitata, da naj bi se Moriz Scharf še dalje imel pod nadzorstvom upravne oblasti. Zato je Tisza po oproščenju očeta Josipa Scharfa takoj zahteval telegrafičnega poročila. Po jasnih besedah postave imel bi se deček izročiti očetu. — Vsled te konečne obravnave bode se upeljala preiskava proti mnogim organom upravne oblasti, posebno proti komisarijem za javno varnost.

Vnanje države.

Moskovski generalni gubernator knez Dolgorukov dobil je vsled srečne izvršitve carjevega kronanja od cesarja Frana Josipa I. veliki križ Štefanovega reda. — Moskovski župan prof. Čičerin zapustil je svoje mesto ter se podal na svoje posestvo v guberniji Tambov. Uzrok njegovemu odpuščanju je bila polemika s tajnim svetnikom Katkovom glede nagovora na carja ob času kronanja.

Predstoječa poroka **črnogorske** princeze Zorke s knezom Petrom Karageorgjevičem dala je inostranemu časništvu povod k vsakim komentarom, v katerih se posebno naglašala politična stran te zveze ter se označuje kot rusk čin, naperjen proti Avstriji prijaznej smeri srbske politike. Naši diplomati pa ne pripisujejo tej črnogorskej poroki posebnega političnega pomena, sklicevaje se na zgodovinsk faktum, da je obitelj kneza Karageorgjeviča izza umora v Topšideru vsled ukrepa skupščine za večne čase bila izključena od srbskega prestola, da torej kneza Karageorgjeviča nobena vlada ne more smatrati pretendentom. Ta poroka da je torej zgolj privatnega značaja. — „Glas Crnogorca“ slavi to poroko, ki bode v 11. dan avgusta meseca v Cetinji, kot pomenljiv dogodek v zgodovini obeh srbskih knežjih družin. „Prijazni odnosi obeh družin posveteni so s starodavnimi tradicijami. Ded ženinov, Karageorgje (Črni Jurij), jeden največjih sinov naroda srbskega, užival je prirčno simpatijo tedanjega črnogorskega vladike, kateri je smrt „Topoljskoga junaka“ obžaloval kot lastno nesrečo, ter je to svojo žalost izlil bil v vznesene stihe, jedine svojega življenja. Naslednik mu Peter II. posvetil je „prahu očeta Srbije“ svojo najboljšo pesen in ta tradicija ohranila se je tudi pri naslednjih vladarjih, Danilu I. in sedanjem knezu, in se utelesi zdaj v zvezi dveh potomcev teh družin, katera zveza naj bi bila v slavo celej Srbskej.“ — Knez Peter odpotoval je v četrtek iz Pariza čez Italijo v Cetinje; pred osmimi dnevi podal se je bil mlajši njega brat tja, da oficijalno snubi princezo Zorko. Knez Peter imel bode letnega dohodka 40.000 rubljev ter se bode s svojo soprogo ustanovil v Parizu.

Francoški poslanik na Dunaji postane senator grof Foucher de Careil, na političnem polji doslej malo poznata oseba. Na običajno vprašanje, je-li vladil njegova oseba povšeči, odgovorilo se je poljovno. Grof Louis Aleksander Foucher de Careil porojen je leta 1826 ter se cenil kot temeljit poznavalec nemškega slovstva in filozofije. Grof Foucher je republikanec iz prepričanja; povodom kandidature

1. 1876. izjavil je svoj program tako-le: „Republika obstoji, ona je postava in faktum; smoter mojega prizadevanja bo torej jo utrditi, učvrstiti ter braniti jo proti nameram fakcij“. Tudi je dejal, da bode pri reviziji ustave glasoval za one nasvete, kateri bi utegnili poboljšati republikanske institucije. — „Mém. Dipl.“ poroča, da bode sin angleškega premiera, Herbert Gladstone, dospel v Pariz, da povzame zopet dogovore z Lessepsem glede Sueškega kanala. Lesseps je baje izjavil, da je pripravljen podati se v novo pogajanje ter da bode tudi nekoliko popustil v svojih terjatvah.

Dopisi.

Iz Ljubljanske okolice 3. avgusta.

[Izv. dop.] „Slovenski Narod“ objavil je mej domačimi stvarmi, da napravijo dne 2. t. m. pri D. M. v Polji učitelji Ljubljanske okolice svojemu preblagemu ranjemu tovarišu gosp. Blažetu Kuharju „Requiem“. Na ta poziv zbralo se je v omenjeni dan zjutraj ob 8. uri 21 gg. učiteljev iz okolice Ljubljane in trije celo iz Kranjskega okraja, ondotna šolska mladina in veliko tamošnjih faranov ter pokazali stem, kako znajo spoštovati in ceniti ljudi, kakor je bil pokojni Blaže. Pri črni sv. maši, katero je služil ondotni duhovni pomočnik prečast. g. Ivan Kobilica brezplačno (hvala mu!), peli so gg. učitelji, ljudstvo pa molilo za mir in pokoj svojega, nad 20 let tam službujočega učitelja.

Gomila pokojnega bila je krasno ozaljšana z raznobarnimi cveticami, križ pa so kinčali trije lepi trakovi, katere so mu ob smrti na rakev položili. Na lepem kamenitem spomeniku so urezane na prvej strani vrstice: Vas, oče! srčno smo ljubili, — Presrečni v sredi Vaši bili smo; — Zdaj „ni Vas več“ — premili! — Daj Bog! v nebesih da se snidemo. — Otroci. — Na drugej strani: „Na zemlji“ — vem, — Da videla te več ne bom; — Pa upat' smem: — Da grem s teboj „v nebeški dom.“ — Žena.

Pred odhodom pokropili smo še ozaljšano gomilo, obrisali solzne oči in se tužnega srca ločili od svojega najblajšega, a prezgodaj umrlega tovariša — Blažeta. Mir njegovej duši in večni mu spomin!

—l—.

Iz Kranja 4. avgusta. [Izv. dop.] Pretekla so ravno tri leta, kar se je vršila v metropoli Gorenjske, v starodavnem Kranju, velika dijaška veselica. Dijaki iz vseh krajev naše slovenske domovine so se zbrali takrat tukaj in so slavili spomin naših slovanskih apostolov Cirila in Metoda. Tudi letos imamo imeniten uzrok, da se snidemo zopet k takej veselici. Cela kranjska dežela je ravnokar obhajala velikansk patrijotičen praznik — šeststoletnico združenja Kranjske s Habsburško rodovino. In v ravno ta spomin hočejo tudi dijaki

zdaj zopet, da-li se sploh v naši stolici čuje še kaka — nemška beseda itd. — same reči, o katerih se človeku od žalosti obrača v prsib srce.

Zdaj se je naš razgovor zasuknil v drugo strugo. Moj prijatelj, ki se je že po vsem aklimatizoval na Hrvatskem, videvši, da mu slovenščina, katero sem jaz ob njegovem prihodu privlekel na dan, ne teče več tako gladko kakor tam doma, segnil je kar po — nemščini in vzplaval v blaženi raj germanske kulture.

A glej! Zdajci zaleskečejo tu pred nami na mizi „pune čaše“ rujnega vina, in ko nam sladka hrvatska kapljica krsti jezike, vrnilo smo se zopet v „lepo našo domovino“. Mej radostnim pogovarjanjem se nam pridruži sestra doktorjeve soproge in neka druga Samoborska gospica, dve krasni, vitkostasni devi. Po običajnem predstavljenju in vzajemnem priklanjanju odpre gospa svoj pianoforte in izpod gibčnih belih prstov privreli so jej sladkozvočni akordi. Po kratkem preludiju zapojeti gospici par — slovenskih pesnij z milim laskajočim glasom, ki me je v spominu zanesel daleko proč — na zlate trate mladostnih sanj . . .

V tem je bila prirejena večerja. Ljubezniva „gazdarica“ posadila me je mej omenjeni gospici. — Po večerji se prinese na srebrnem krožniku vitka pozlačena čaša, napolnena z bliščečim vinom, takozvana „dobro-došlica“ ali po izvirno hrvatskem (?)

— „bilikum“, s katerim se gostu, kakor znano, podelé vse pravice družinskega člana. Zdravica se je vrstila za zdravico in odgovarjati ter zahvaljevati se mi je bilo na vse strani „v imenu svoje drugarice in v svojem imenu“. Prijatelj mislil je namreč, kakor je to sploh — razvada, spraviti me v zadrego, češ, da sem tujec v Jeruzalemu; toda, kdor pride mej Hrvate, biti mu je opreznemu, da mu ni treba rabiti — orehovega jedrčja! — Sicer pa se ti starohrvaški (?) običaji vedno bolj umičejo mogotnemu nasilstvu denašnje narodno gospodarstvene bede! —

Pozno v noč sedela sva s prijateljem mej nagromadenim zdravniškim orodjem ter se pogovarjala o blaženih dneh šolske mladosti . . . Od te dobe je že mnogo let preteklo in globoko doli v mračnem breznu minolosti leži zdaj porušeni vsi najini zlati gradovi, ki so se nama — tam na šolskih klopeh, mej puščobnimi knjigami — lesketali pred zavzetim duhom . . . No, moj prijatelj ni bil takov sanjač, temveč bil je bolj praktičen nego jaz ter si je izbral boljši del življenja: zdaj je tu v Samoboru obče priljubljen mož, živi v ugodnih razmerah in brdki otroci so porok nesmrtnosti njegovega zaroda. Ali moža do te visoke socialne stopinje ni privedla jedino le marljivost in vstrajnost, temveč ker se je v svoji stroki znal vesti po naročilu Mefistofela:

„Besonders lernt die Weiber führen;
Es ist ihr ewig Weh und Ach,

So tausendfach,
Aus Einem Punkte zu curiren . . .“

Drugo jutro, ko je še mamljivi sen objemal Samoborske krasotice, sprehajal sem se jaz po mestu gori in doli. Najprej sem šel gori na grič v prostiškjo cerkvo, kjer bi se bil skoro prestrašil — revščine in nesnage, razodevajoče se po vsem prostranem božjem svetišči. No, ni baš potrebno, da bi bila cerkva vsa natlačena z lesenimi altari in pozlačenimi svetci; toda golo, odrto zidovje pač človeka ne more navdihovati k pobožnosti! — Da pa toli veliko in precej imovito mesto ne olepša svoje cerkve, ne more biti drug uzrok, nego — verski indiferentizem, ki se na Hrvatskem baje vedno bolj širi.

Ondu na konci neke ulice vije se ozka steza po hribu navzgor. Tu gori odpira se krasen razgled doli na mesto, ležeče ob osojnim znožji senčnatega hriba, in po vsej širni morju podobni ravani tja gori do Rogačke gore in doli na nedozirni vzhod. Gori na vzvišenem strmolu proti jugu dvigajo se mračne razvaline nekdanjega Samoborskega gradu, prepredene z bujnim robidjem in temnim smrečjem . . .

Dolgo sem sedel ondu na skalovitem robu, zroč zamišljen v divno okolico; okrog mene v grmovji pa so žvrgoleli lahnokrili gozdni pevci svoje jutrne pesni. —

prirediti v prostorih Kranjske Čitalnice dne 15. t. m. veliko veselico. Kakor smo se pred tremi leti navduševali za naša slovanska apostola Cirila in Metoda, tako se hočemo tukaj sedaj navduševati za našo slovensko domovino, zraven pa še posebno za slavno rodovino Habsburško in za presvitlega vladarja Franja Josipa I. Da bi se pa veselica toliko sijajneje izvršila, so radovoljno pristopili tudi pevci Kranjske Čitalnice pod vodstvom vrlega pevovodje g. Lahajnarja. Ker je sicer tudi program jako mnogovrsten, smemo vesele in izredne zabave pričakovati, posebno ker boste pri gledališki predstavi sodelovali dve gospici, kateri ste bili že tolikrat občudovani zaradi svoje posebne spretnosti in izurjenosti v igri. Da se bomo vsakako dobro zabavali, skrbela bode posebno izvrstna godba pri plesu. Čisti dohodek je namenjen „Narodnemu domu“ v Ljubljani. Kazaje na vse to vabim vse dijake ne le iz Gorenjske ampak iz vseh krajev naše slovenske domovine, naj se zberejo 15. t. m. v Kranji k tej veselici. Vablivo mora biti to za vsacega še toliko bolje, ker je od tukaj blizu tudi si ogledati najlepše kraje naše Slovenske domovine, gorenjsko Švico — Bled in Bohinj. Še uljudneje mi je pa vabiti, da nas počaste pri tej veselici častiti udje Kranjske Čitalnice in druga častita gospoda iz Kranja in okolice kakor tudi iz oddaljenih krajev, da bode vsa veselica toliko povoljnija in sijajnejša. Tedaj vsi dobro došli!

Domače stvari.

— (Presvitli cesar) podaril je požarni brambi v Horjulu 50 gold.

— (Nov slovensk list.) Kmetijska družba Štajerska je sklenila odpovedati „Slovenskemu Gospodarju“ in „Kmetiskemu prijatelju“ pogodbi zaradi izdavanja gospodarskih prilog in za naprej izdajati zopet svoj list v slovenski prestavi, kakor poprej že več let. S tem odide imenovanima listoma po 300 gl. podpore.

— (Jour fixe „Sokola“) preteklo soboto v vrtu gostilne „Pri južnem kolodvoru“ je izborno izpal, kajti bil je tako mnogobrojno obiskovan, da je bil ves vrt pol „Sokolov“ in občinstva. Zabava bila je jako živahna, nagovori vrstili so se z izvrstnim petjem posebno krepkega moškega zbora. Gosp. podstarosta S. Noll spominjal se je v svojih nagovorih slavnostnih dnij, pri katerih se je „Sokol“ po svoji disciplini in po številu osebito odlikoval. Posebno priznanja vredno sodelovali so trobentači, njim na čelu g. Prdan, kateremu se v dokaz priznanja izroči lepo darilo. G. podstarosta naznanil potem ukrepe odboroze zastran lažnjivih dopisov v Dunajske liste, omenja slavnostij, katerih se bode „So-

kolu“ še udeleževati in občnega zbora, pri katerem bode treba voliti starosto. Vsi nagovori in vse pevške točke vsprejele so se z živim odobravanjem — bil je vseskozi res zabaven večer. Omeniti je še, da je g. Kodrič skrbel za prav dobro postrežbo in tako jako srečno inauguriral svojo novo gostilno.

— (Umrli) je danes zjutraj ob 1/2 8. uri gospa Franja Šupevčeva, posestnica svečarne v Ljubljani, 81 let stara. Ranjka je bila v pravem pomenu besede izredna dobrotnica ubogih in cerkva. Nikdo podpore potreben ni šel od blage gospe s praznima rokama. Posebno izdatno podpirala je ta mati ubogih sirote, dečke in deklice, otroško bolnico, katoliško rokodelsko društvo itd. Blagej gospej bodi hvaležen spomin!

— (V Trstu) razpočila se je preteklo soboto po 10. uri zvečer v „Via della Sorgente“ velika petarda. Ranjen ni bil nikdo. Takoj po gromu jedneke eksploziji prihitela je policija ter prišla dve sumni osebi.

— (Za št. Kocijančičev spomenik) nabranih je 84 gold. 50 kr.

— (V Gorici bilo je na višji realki) mej 178 dijaki 123 Italijanov, 24 Nemcev, 28 Slovencev; na c. kr. deški vadnici 254 Slovencev, 255 Lahov, 19 Nemcev in 2 Čeha. Slovenski živeli na obeh zavodih ni zastopan v razmeri s prebivalstvom.

— (Vojaške vaje in manevri.) Vojaške vaje 17. pešpolka baron Kuhn pričele so se že 25. julija t. l. in je, kakor smo poročali, prišel v ta namen drugi mobilni batalijon tega polka iz Kopra. 10. t. m. prideta dva eskadrona ulancev iz Celovca in konečno k divizijskim manevrom, ki prične 1. in trajajo do 12. septembra: 7. pešpolk baron Dahlen iz Celovca, 97. pešpolk iz Pulja, rezervisti 17. pešpolka, rezervisti 9. in 27. strelskega batalijona, skupno 5100 vojakov in 300 konj. Vsi ti vojniki imajo se ukvartirati v Ljubljani in v okolici do jedne ure daleč. Od omenjenega števila spada jih na Ljubljano okoli 3000 mož in 170 konj. Mestni magistrat je mislil te vojnike ukvartirati v lesenih barakah, ki bi se imele postaviti v ta namen. Vojaški erar je dovolil, da se v poslopje bivše sladkornice smejo vojniki nastaniti le do tretjega nadstropja, tedaj ima mestni magistrat za dvanajstdnevno bivanje mej manevri ukvartirati 2200 mož. Zgradba lesenih barak se je opustila zavoljo prevelikih stroškov, kajti hišni posestniki bi morali plačati za vsacega moža 5 do 6 gl. Da se ti ogromni stroški prihranijo, sklenil je mestni magistrat v prid hišnim posestnikom ukvartirati vojnike po hišah v predmestjih in bode v kratkem hišnim posestnikom naznanil, koliko bodo imeli preskrbeti vojakov. Opravljenih sob za častnike pa manjka še

nad 50 in, kdor bi hotel katero oddati, naj to prijavljuje magistratu.

— (V mestnej klavnici) je bilo meseca julija t. l. pobitih 287 goved, 223 prašičev, 861 telet, 591 kostrunov in kozlov in 2 kozlička. Jeden ikrasti in jeden na unetici v grlu bolni prašič oddala sta se konjaču, da ju zagrebe.

— (V poštne hranilnice) uložilo je na Štajerskem, Koroškem in Kranjskem meseca julija 8110 strank 50 620 gold. 10 kr., izplačalo se je 1075 strankam 22.891 gold. 86 kr. Z 31. dnem julija bilo je v prometu 191.485 nemških, 85.321 nemško-českkih, 18.497 nemško-poljskih, 2.884 nemško-rusinskih, 5140 nemško-slovenskih, 382 nemško-hrvatskih, 7069 nemško-italijanskih, 1593 nemško-rumunskih hranilnih knjižic. Vseh poštne uradov, ki že opravljajo posel poštne hranilnic, je 3971, uložene glavnice pa je 4.844.982 gold. 82 kr. Od 100 izdanih knjižic jih ostane v porabi: 90 98 nemških, 94 12 nemško-českkih, 86 96 nemško-poljskih, 86 5 nemško-rusinskih, 94 74 nemško-slovenskih, 98 56 nemško-hrvatskih, 95 39 nemško-italijanskih in 89 80 nemško-rumunskih.

— (Razpisane službe.) Podučitelja na deške ljudske šoli v Ljubljani. Plača 500 gold. in postavne doklade. Prošnje do 31. t. m. na mestni šolski svet v Ljubljani.

Telegrama „Slovenskemu Narodu“:

Lizbona 6. avgusta. Govori se, da je v Badajoz-u nastala mej vojniki republikanična revolucija. Telegrafne in železnične zveze so pretrgane. Ustaši deli so vse uradne osebe v zapor.

Casamicciola 6. avgusta. Razglas generala Genala določuje, da morajo počenski od 6. t. m. vsi sposobni možje udeleževati se dela, za kar dobivajo mezdo od poveljništva ženjskega oddelka. Od torka naprej se bode živež delil samo nezmožnim možem, ženskam in otrokom.

Meteorološko poročilo.

Dan	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm.	Temperatura	Vetrovi	Nebo	Mokrina v mm.
4. avg.	7. zjutraj	737.12 mm.	+ 15.2° C	sl. sev.	obl.	0.00 mm.
	2. pop.	736.70 mm.	+ 21.0° C	sl. jug.	d. jas.	
	9. zvečer	737.42 mm.	+ 15.8° C	sl. jug.	obl.	dežja.
5. avg.	7. zjutraj	738.28 mm.	+ 15.4° C	sl. bur.	jas.	0.00 mm.
	2. pop.	737.60 mm.	+ 21.8° C	sl. bur.	jas.	
	9. zvečer	738.20 mm.	+ 16.2° C	sl. bur.	jas.	dežja.

Tvoja ljuba plače,
ali kaže: „Hoću!“

In da je Vraz ljubil svojo Julijo do njene (rane) smrti, izpovedal je v divni apoteozi o njeni bolezni v IV. delu svojih „Djulabij“:

— — — — —
„Eno na zapadu
nebo plamti u žaru,
Nalično na skrlet
i zlatom pretkanu;
I tu se ukaza
čudesno vidjelo:
Ženski lik, odjeven
u ruho prebielo.
Vienac ružmarina
čelo mu obavi,
Nad čelo se zviezda
živa mu postavi:
U lievoj mu ruci
zlatan krst počiva,
Desnom na nebeska
Vrata pokaziva . . .“
— — — — —

Dva jasna poletna dneva preživel sem tu v Samoboru, utopljen v slastno-otožne spomine na slavnega pevca miloglasnih „Djulabij“, ki se je tiste srečne dni često tukaj bavil; tretji dan pa sem se poslovil pri vrlem prijatelji in ljubeznivi njegovi soprogi in legák voz odnesel me je tja doli po širnem polji na — Savino obrežje.

Z razvaline šel sem po hribovem grebenu proti iztoku in dospel na Samoborsko pokopališče. Tu sem si ogledal krasni Perkovičev nagrobni spomenik, ki mu ga je iz belega marmorja sklesal slavni hrvatski kipar Rendić. Brdka deva v hrvatski noši, sloveča ob spomeniškem kamnu, je proizvedena toli uzorno-realistično, da se nje človek ne more nagledati! . . .

Vračaje se s samotnega precej zanemarjenega grobljišča, obstojim doli pri cerkvi pred železnim nadgrobnim križem, z naslednjim napisom:

„Ovdje počiva Julijana, rođjena Cantilly, udata Engler, umrla 22. svibnja 1842 u 29. godini života svoga, i njezina kći Helena, umrla 22. kolovoza 1848. Bog im daj vječni mir!“ —

Stal sem torej na gomili, v katere naročji počiva Stanko Vrazova — Julija, ki ga je bila navdihnila s svojo lepoto k toli sladkozvočnim pesnim. Julija, rojena koncem 1812. l., bila je hči Samoborskega lekarja Cantilly-a in Gajeve sestre. Vraz jo je prvič videl v Gradci, kjer se mu je užgala iskra ljubezni do vitke Samoborčanke. Njeno rojstno hišo v Samoboru obiskal je Vraz prvič leta 1836, ter v prvem plamenu svoje ljubezni zložil (5. septembra) pesen: „Prepirka“. Dne 31. avgusta piše pobratimu Vukotinoviću: „Ljepoto prekrasnih okolica Samoborskih, navlastito pak nebeske veruge dvoje crnih očiju suzdržavaju me, te nisam već u tvojem naručju . . .“ V svojih „Djulabijah“, ki so

se prav iz te ljubezni porodile, nazivlje jo pesnik „Ljubico“, kakor je i menda nastalo ime teh pesnij iz njenega imena. Da je ta Vrazova ljubezen bila vzvišeno platonična, prava pesniška ljubezen, pričajo nam v vsaki kitici njegove pesni; in da je ona bila nedosežna — njemu, brižnemu „pevcu brez denarja“, to se razodeva takoj iz prve kitice njegovih „Djulabij“:

„Sried zemlje slovinske
bio se grad vidjeva,
U tom bielom gradu
ponosita dieva . . .“

Kakor znano, omožila se je Julija z Ljubljanskim trgovcem Englerjem. Ginljivo je, kako se nje pesnik spomina, zroč jo v duhu pri poroki:

„U zemlji slovinskoj
grad se vidi jedan,
Kano grad od pčelâ
krasan i uredan.
U tom gradu stoji
moja duša sada,
Drhćuć kô na drevu
list, k im vjetar vlada.
— — — — —

Već se crkvi sprema
od svatová kita,
Gdje pop snahu čeka
i ovako pita:

„Hoćeš li ga ljubiti
I danju i noću?“

V soboto zjutraj in zvečer oblačno, po dnevi precej jasno. Včeraj zjutraj jasno, a vetrovno; popoldne nekoliko oblačno, zvečer celo jasno.
Srednja temperatura je bila + 17.4°, in + 17.8°, torej za 2.4°, oziroma 2.0° pod normalom.

Tržne cene v Ljubljani

dné 4. avgusta t. l.

	gld.	kr.
Pšenica, hektoliter	7	80
Rež,	4	87
Ječmen	4	6
Oves,	2	92
Ajda,	4	39
Proso,	5	53
Koruza,	5	40
Leča	8	—
Grah	8	—
Fižol	10	—
Krompir, 100 kilogramov	—	96
Maslo, kilogram	—	88
Mast,	—	72
Speh frišen	—	78
„ povojen,	—	85
Surovo maslo,	—	21/2
Jajca, jedno	—	8
Mleko, liter	—	60
Goveje meso, kilogram	—	52
Telečje	—	62
Svinjsko	—	30
Koštrunovo	—	35
Kokoš	—	17
Golob	—	16
Seno, 100 kilogramov	2	78
Slama,	1	40
Drva, trda, 4 kv. metre	6	20
„ mehka, „	4	—

Dunajska borza

dné 6. avgusta t. l.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Papirna renta	78	gld.	90
Srebrna renta	79	gld.	65
Zlata renta	99	gld.	70
5% marcna renta	93	gld.	60
Akcije narodne banke	838	gld.	—
Kreditne akcije	296	gld.	40
London	119	gld.	70
Srebro	—	gld.	—
Napol.	9	gld.	48
C. kr. cekini	5	gld.	65
Nemške marke	58	gld.	30
4% državne srečke iz l. 1854	250	gld.	120
Državne srečke iz l. 1864	100	gld.	170
4% avstr. zlata renta, davka prosta	99	gld.	80
Ogrska zlata renta 6%	119	gld.	80
„ papirna renta 5%	88	gld.	80
5% štajerske zemljišč. odvez. oblig.	87	gld.	20
Dunava reg. srečke 5%	103	gld.	—
Zemlj. obč. avstr. 4 1/2% zlati zast. listi	114	gld.	75
Prior. oblig. Elizabetine zapad. železnice	118	gld.	—
Prior. oblig. Ferdinandove sev. železnice	107	gld.	80
Kreditne srečke	105	gld.	50
Rudolfove srečke	172	gld.	—
Akcije anglo-avstr. banke	10	gld.	75
Tramway-društ. velj. 170 gld. a. v.	120	gld.	25
	222	gld.	—

Zahvala

najtočnejša slednjemu, ki nama je kakor bodi, z besedo ali pismom, za časa kratke a mučne bolezni najinega nepozabljivega jednorojenca

ADOLF-a

izražal svojo pomoč in tolažilno sočutje! Posebe pa bodi najiskrenejša zahvala vsem p. n. darovateljem petnajstih prekrasnih vencev, 6 duhovščini, gg. pevcem, šolske mladini, gg. osnovateljem in vsej obilnej množici žalega pogreba.

Takšna vsestranska podpora, takšno vsestransko odkrito sočutje nama je jako hladilno delo na nezacepljivej rani o nenadomestljivej izgubi predragga sinčka Adolfa.

Varuj Bog vsacega jednake nesreče in nama daj potrebne tolažbe!

Na Rakeku, v 3. dan avgusta 1883.

(525—2) Matilda in Lovro Sebenikar.

Nova, elegantna, jako majhena

kočija (landauer)

stoji na prodaj v Igriških ulicah št. 8. (517—2)

Najbolje ter najceneje naročajo se

priznana dobre ročne mlatilnice, slamoreznice, vinske

tlačilnice ter vsi drugi kmetijski stroji

za točno plačilo in tudi na obroke

v najstarejši tukajšnji ter po vsem Kranjskem najbolj poznatej zalogi

pri A. Debeve-u v Ljubljani,

Marije Terezije cesta št. 10, pritično.

(508—9)

Izdatelj in odgovorni urednik Makso Armic.

Št. 4932.

Oklic.

Na ljudskem veselju pod Tivoli bode v četrtek 9. avgusta t. l. ob 9. uri dopoldne javna dražba za sledeče lesene stavbe, namreč: 2 paviljona, 1 kavarna z gostilnico, 1 plesišče, 2 kegljišči, 3 stranišča in 3 mlaji.

Natančneje o tej dražbi se izve pri pomočni pisarni deželnega odbora vsaki dan od 10. do 12. in od 4. do 6. ure.

Št. 4843.

Razglas.

Od c. kr. okrajne sodnije v Črnomlju se nanašanja, da bode na prošnjo pospé Beti Rützel iz Kočevja prostovoljna dražba njenih, v knjigah Butorijske občine pod uložno števil. 15. in 16. upisanih nepremičnin, obstoječih iz 1/4 zemlje, mlina, žage in zraven tega jedne njive, v dan

20. avgusta 1883. leta

ob 10. uri dopoldnan na lici mesta, to je v Butorji, h kateri dražbi se vabijo vsi, ki imajo na to kupčijo veselje s tem pristavkom, da se zamorejo dražbeni pogoji pri tukajšnji sodnji ali pa na dan dražbe pri taistej poizvedeti.

C. kr. okrajna sodnija v Črnomlju, dne 30. julija 1883.

(525)

Dev, okr. sodnik.

Deželni glavar: Thurn.

(527—1)

Št. 4772.

Razglas

zastran izpraznjenih deželnih sirotinskih ustanov.

Začetkom šolskega leta 1883/84 bodo zopet na deželne stroške neki dečki in deklice od dopolnjenega 6. do končanega 15. leta v tukajšnjo sirotišnico sprejeti, oziroma tudi kake sirotinske ustanove na roko podeljene.

Prosilci za te ustanove naj dokažejo, da so na Kranjsko pristojni, dalje svojo starost po rojstnem listu, ubožstvo, način sirotinskega stanu (ali popolnem sirote ali na pol, po očetu ali po materi), bivališče, telesno in duševno zmožnost za sprejetje v sirotišnico po zdravniškem spričevalu; potem naj dokažejo, ali že kako šolo obiskujejo; tudi je navesti, kdo da je siroti postavljeni ali od sodnije nastavljeni zastopnik (jerob).

Nekolekovane prošnje naj se uložé po dotičnih c. kr. okrajnih glavarstvih, v Ljubljani po mestnem magistratu, do 20. avgusta 1883.

Za tiste sirote, za katere se je že v teku tega leta deželni odbor naprosil, da naj se v sirotišnico sprejmejo, in odlok dotičnim osebam še ni došel, ni treba sedaj prošnji ponavljati, ker se bode pri prihodnjem podeljenju na taiste po mogočnosti jemal pri meren ozir.

Od deželnega odbora kranjskega, v Ljubljani, dné 27. julija 1883.

Gospod Fragner!

Prosim Vas, račite mi po pošti poslati za priloženih 10 gld. zabojček z desetimi steklenicami Vašega dr. Rosovega zdravilnega balzama. Ob enem mi dovolite Vam objaviti, da je to zdravilo izredne dobrote, kajti izza treh mesecev, kar ga uživam, ne čutim nikakršnih bolečin v želodcu, dočim sem jih prej 10 let trpel. Nadalje ozdravil je tudi mojo suprugo bolečine na jetrih, katere je prej mnogo let trpela in ohrani mi sedaj tudi moje otroke po polnem zdrave, obvarujoč nas posebno mrzlice, ki je tukaj tako pogosta. Vzprijemite, gospod, zatrdilo mojega visokega spoštovanja, s katerim se znamenovam

Kazimir Masalski,

nadzornik železničnih gradb v Aleksincu, v Srbiji.

Hitra in gotova

pomoč boleznim v želodci in njih posledicam.

Vzdržanje zdravja

obstoji jedino v tem, da se vzdrži in pospešuje dobro prebavljenje, kajti to je glavni pogoj zdravja in telesne in duševne kreposti. Najboljše domače sredstvo, da se prebavljenje uravna, da se pravo mešanje krvi doseže, da se odstranijo sprjeni in slabi deli krvi, je uže več let splošno znani in priljubljeni

dr. Rosov zdravilni balzam.

Izdelan je iz najboljših, krepično zdravilnih zelišč jako skrbno, upliva uspešno pri vseh težavah pri prebavljenju, osobito pri slabem apetitu, napetosti, bljevanju, telesnih in želodčnih boleznih, pri krči v želodcu, pri prenapolnjenosti želodca z jedmi, zaslinjenju, krvnem natoku, hemoroidah, ženskih bolečinah, pri bolečinah v črevisih, hipohondriji in melanholiji (vsled motenja prebave); isti oživlja vso delavnost prebave, napravlja kri zdravo in čisto in telesu dá zopet prejšnjo moč in zdravje. Vsled tega svojega izvršnega upliva je zdaj gotovo in priznано ljudsko domače sredstvo postal in se splošno razširil.

Na stotine pisem v priznanje je na razgled pripravljenih. Razpošilja se na frankirane dopise na vse kraje proti poštnemu povzetju svote.

Svarjenje!

Da se izogne neljubim napakam, zato prosim vse p. t. gg. naročnike, naj povsodi izrečno dr. Rosov zdravilni balzam iz lekarn B. Fragnerja v Pragi zahtevajo, kajti opazil sem, da so naročniki na več krajih dobili neuspešno zmes, ako so zahtevali samo zdravilni balzam, in ne izrečno dr. Rosovega zdravilnega balzama.

Pravi

dr. Rosov zdravilni balzam

dobi se samo v glaynej zalogi izdelovalca B. Fragnerja, lekarna „k črnemu orlu“ v Pragi, Eke der Spornergasse Nr. 205—3.

V Ljubljani: G. Picco, lekar; Vlj. Mayr, lekar; Eras. Birschitz, lekar; Jos. Svoboda, lekar; J. p. Trnkoczy, lekar. V Postojni: Fr. Baccarich, lekar. V Kranji: K. Šavnik, lekar. V Novem Mestu: Dom. Rizzoli, lekar. V Kamniku: Jos. Močnik, lekar. V Gorici: G. Christof, lekar; R. Kürner, lekar; G. B. Pontoni, lekar. V Ogleji: Delia Damaso, lekar. V Trstu: Ed. de Leitenburg, lekar; G. Prendini, lekar; G. B. Foraboschi, lekar; Jak. Serravato, lekar. V Zagrebu: C. Arazim, lekar.

Vse lekarnice in večje trgovine z materijanim b'agom v Avstro-Ogrski imajo zalogo tega zdravilnega balzama.

Isto tam:

Praško vseobčno domače mazilo,

gotovo in izkušeno zdravilo zoper prisad, rane in ulesa.

Dobro rabi zoper prisad, ustavljanje mleka in če postajejo ženske prsi trde, kadar se otrok odstavi; zoper abscese, krvava ulesa, gnojne mozoljčke, črni tur; zoper zanohtnico ali takozvanega črva na prstih; zoper obustavljanje, otekline, bezgavke, izrastke, morsko kost.

Vsak prisad, oteklina, ukoščenje, napihnenje se kmalu ozdravi; kjer se je pa pričelo uže gnojiti, ule izsesa v kratkem in brez bolečin ozdravi.

V škaticah po 25 in 35 kr.

(144—9)

Balzam za uho.

Skušeno in po mnogih poskusih kot najzanesljivejše sredstvo znano, odstrani naglušnost, in po njem se dobi popolno uže zgubljen sluh. 1 sklenica 1 gld. av. velj.

Lastnina in tisk „Národne tiskarne“.